
Sárfi N. Adrienn

MÉREGCSEPPEK

*„Csak annyit kell tennetek, hogy válasszatok egy áldozatot”
(falírka ismeretlen szerzőtől)*

Az a véletlen hasonlóság a szerzetesek és az itt fogvatartóként praktizáló őnök között, hogy mindegyiknek maga mögött kell hagynia világi érzékei egyik felét. A bűnös világ dolgait maga mögött hagyó szerzetes a megtisztulás reményében teszi ezt, önként; a világ békés felétől elforduló fogvatartó őr pedig kifejezetten félelemből. Mondhatni, önvédelemből. Mert szeretné élve megúszni a legtöbbek számára eleve túlélhetetlent, amely túlélés viszont még az ő esetében sem egyértelmű, hiszen elég a munkája során némi felelőtlen elérékenyülés, egy könnyelmű emberséges cselekedet, esetleg megfélelkezik magáról, és olyat tesz, ami nincs benne vagy máshogy van benne a szabályzatban, és máris a másik oldalon találja magát.

A börtön egy volt középiskola. Ma múzeum. Emlékhely. Belépek az egyik földszinti osztályterembe. Az ablakon vasrács, az üres terem közepén egy rozsdás vaságy, matrac nélkül, rajta bilincsek hevernek. Odébb egy asztal áll. A falon homályos, fekete-fehér fotó, amely azt az állapotot mutatja, ahogy a termet annak idején találták. A reguláris hadsereggel érkezett riporter készítette, aki a rettenetes bűzt megérezve talált az épületegyüttesre. A kép egy, a vaságyra hanyatt fekve lekötözött, eltorzult arcú és testű embernek tűnő embert ábrázol. A test egész felülete fekete: a karjai, a lábai, a mellkasa, nyaka, és fekete a képen a vaságy alatt és mellett, a kő. Könnyű rájönni, hogy ami a képen fekete, az az életben vörös. Azt hinném, nyomtalanul le lehet sikálni a vért a kőről, de úgy tűnik, nem így van. A sárga-fehér sakktáblakövön sötét foltok terpeszkednek a vaságy körül még ma is, a plafonon pedig sötét cseppfoltok éktelenkednek.

Az összes földszinti osztályterem így néz ki, csak a riporter által készített, falra akasztott fotókon látható – előzőleg változatos módokon megkínzott – emberek tetemei különböznek valamelyest egymástól. Mielőtt a felmentő sereg ideért, a fogvatartók előrelátóan végeztek az utoljára vallatottakkal, ők maguk pedig elmenekültek.

A kiépülő diktatúra fantáziadús vezetőinek köszönhetően ezek a termek, némi átalakítással, vallatósobákká váltak, ahonnan a megkínzottakat – ha

még nem vallottak, de éltek, vagy ha már vallottak, de még nem jött el a likvidálásuk aznapi ideje: este nyolc-kilenc körül – felhurcolták az emeleti börtöncellákba.

Odafent valaha szintén osztályterem voltak. Téglafalakkal elkülönített apró cellákat hoztak létre egymás mellett, sőt, a termek közötti falakba nyílásokat ütöttek, hogy könnyebb legyen felügyeletet gyakorolni a cellákban kikötözve fekvő megkínzott „ellenség” felett. A cellák ajtaján, belül, a rabok felé közvetítette bölcs tanácsát a párt:

„Ne légy túl szabad!”

Egyik teremben a falon zöld iskolatábla lóg. Régi időkből való, pártideológiát sértő tárgy, amit talán éppen azért nem távolított el a hatalom, hogy a vérükben fetrengő „vétkesek” kárhoztatására megmaradjon, egyik kardinális bűnük mementójaként.

A termek előtt húzódo, udvarra néző nyitott folyosók mellvédje felett, a mennyezetig négyzetrácsosan kihúzott szögesdrót megakadályozta az udvarra való fejesugrás lehetőségét, vagyis az esetleges öngyilkossági kísérleteket a rabok részéről, amiből akadt bőven, egyéb módokon is. De a hatalom és kiszolgálói szemfüles ráérése folytán a legtöbb ilyen-olyan úton kísérletet tevőket „megmentették” a saját kezük általi haláltól. Átvállalták tőlük ezt a posztot, de csak miután a kínvallatásuk során elhangzott a szájukból, azaz kiüvöltötték, hogy a feltett kérdés a, b, c titkosszolgálat lehetőségei közül melyiknek kémkednek; valamint a hatalom elleni veszélyes szervezkedést szövő rokonok, barátok, családtagok neve a kezük alá készített papírlapra íródott, akiket aztán szintén behoztak, és akikre ugyanez a procedura várt. Szerencsésnek érezhette magát, akit a hatalom „nem fontos”-nak titulált, mert hamarabb megszabadulhatott az elviselhetetlen kínoktól.

A nemzeti felsőbbrendűséget hirdető vezetőség hamar rájött, hogy több okból sem lesz jó, ha az udvarra hordják az „árulók”, a „nemzet aljas parazitái” által alkotott holttest-halmokat, még úgy sem, hogy egy idő után elégetik és elföldelik azokat. Hallgatva józan eszükre, a tényleges kivégzéseket áthelyezték egy másik, tizenöt kilométerre lévő helyszínre. Így minden szempontból jobb volt: az iskolaudvaron nem jelentkezett vagy legalábbis sokkal kevésbé az irdatlan dögszag, ami bármikor átszivároghat a kerítésen, ezzel hírt adva a bent történekről az esetlegesen még odakint lévőeknek; és az is nagy előny, hogy a már vallomást tetteknek lehetett azt mondani, amit minden háborúban és minden diktatúrában elsütnek, és minden áldozat boldog remegéssel el is hisz, hogy azért rakják őket tömegével teherautókra, hogy egy másik börtönbe vagy táborba vigyék őket, ahol jobb lesz nekik.

Így, remek pszichológiai érzéssel elkerülik a terv kivitelezését esetleg megnehezítő pánikrohamot, és némi csiklandozó perverzítással a háttérben, engednek egy kis reménnyel teli, remegős mosolyt a szétvert állkapcsoknak, ami nagyjából addig tart, amíg a kendőt le nem veszik a szemükről, közvetlenül a már jó előre, egyenesen nekik megásott tömegsír gödör előtt. Itt, a lakott területektől távol, már tulajdonképpen felesleges kiabálni, hiszen a környéken senki nincs, aki tehetne értük bármit is; amúgy meg hangszóró mered a távolba fa ágai közül, ami arra hivatott, hogy mozgalmi dalokat sugározva nyomja el az esetleges sikoltást. Így a vascsövekkel, szűrő, vágó fegyverekkel felszerelt, tinédzser korú kivégzőknek nem akadt más dolguk, minthogy a teherautóról a nagy gonddal megépített kunyhóba tereljék az embereket, onnan pedig egyesével vezessék őket a gödör széléhez. Az apró gyerekeknek sem volt sok idejük a visítózásra, a fa meg úgysem látja, hogy gyerekvér szárad a törzsén, de ha látná, akkor sem tudna mit tenni, a föld pedig alpból hallgat, mint a sír, a hangszóró üvölt, így minden titokban zajlódhat, az éj leple alatt.

„Jobb megölni egy ártatlant tévedésből, mint elszalasztani egy bűnöst tévedésből.”

Igenis, párttitkár úr!

Minden jól van, ha lassan is, és hörögve, sírva, de megtisztul a társadalom, szép, új világ keletkezik majd, ahol osztályok és magántulajdon nélküli egyenlőség lesz, béke és szeretet.

De addig még nagyon sokat kell tenni: ott van például a kultúra, a vallás, és úgy egyáltalán, a tudás, a művészet, az ő szemüveges, puha tenyerű, tanult képviselőivel, a szerzetesek; a kereskedők a bűnös pénzüikkel, a nemzetiségiek, a városlakók, ráadásként még az egyszerű, vidéki nép közül való ellenállók is – sóhajtoznak az egyébként tanár végzettségű vezetők. Az ember nem lehet elég hatékony. Ők maguk sem gondolták volna, hogy ennyi komplikációval jár az újratervezés ügye, de azért nem adják fel, küldetéstudattal átítatott mélységes hittel tekintenek a jövőbe, kitartanak, hiszen tudva tudják, hogy minden jelentős változás nehézségekkel jár.

„A tanulás nem lényeges. Kizárólag a munka és a forradalom a fontos!” – szállt a bölcs propaganda a nép felett.

A katonaság a városok lakóit megfosztotta minden tulajdonától, és az egységtudat, a szentséges cél nevében munkatáborokba száműzte őket. És bár a járulékos veszteség óriási volt, a bölcs vezérkar biztosan tudta, jó úton halad.

Az iskolába, azaz a börtönbe frissen kerülők többségéről, adataik felvétele után, fotó készült: ijedt vagy éppen csodálkozó tekintetű férfiak, nők, gyerekek. A fontosakat, akiket kémeknek gondoltak, egyik kínzásról és vallomástételről a másikra tartogatták, majd amikor már nem bírtak több „információt” kicsikarni belőlük, a biztonság kedvéért megörökítették őket meggyilkolt állapotukban is.

Élő arcok. A szemek sötéten csillognak. Halott arcok. A fejek alatt szétfolyt, fekete folt a kövön, szétzúzott testek. A fotós ismerte az „újoncok” jövőjét, az „újoncok”, az első, róluk készült kép során, még nem. Ahogy azt sem értették, miért hozták be őket. A fotós túlélte a rendszert, tudatlan alanyai nem.

A fogvatartó örök becsületes munkáját élethaladékkal jutalmazták, de ehhez kellett némi igyekezet, hiszen ha nem sikerült bármilyen rendszerellenes vallomást kicsikarniuk a rabokból, akkor könnyen az ő sorsukra jutottak. A rabok engedetlenségét korbáccsal vagy bottal történő megtorlásán kívül önkényes kegyetlenkedésről nem lehetett szó a részükről, a női rabok megerőszkolása tilos volt, a szabályok megszegőit kivégezték, ahogy a megerőszkolt vagy meg nem erőszakolt nőket is megölték, vallomástételük után, esetleg véletlenül közben. Ha volt, akkor gyermekeikkel együtt. A vallatás során véletlenül megölt rabok miatt vallatójukat is likvidálták.

Csak szervezeten és precízen, direkt erre a célra alkalmazott eszközökkel dolgozhattak a kínzók. Megvannak az elektrosokk, a vízben fojtogatás, körömlécsípés, szemkiszúrás, testvagdosás, forró vizes kezelés eszközei; valamint serényen és megbízhatóan dolgoztak maró savakkal, felizzított fém-tárgyakkal is; elengedhetetlen a kalapács, amivel a kínzástól elájult emberek fejére mérhettek ütést. De a kibevezés, élve felgyújtás és kivéreztetés módszere is jelen volt. Az utóbbiból származó vért az éppen szükségét szenvedő kórházak kaphatták meg. Az effajta változatosság némelyeket, mint például az egykor matematikatanárként praktizáló börtönparancsnokot, felvillanyozta, és a további tenni akarás lendületével ajándékozta meg.

A levegő szinte olvad a forróságtól. Remeg a szemgolyóm, lüktet a fejem teteje.

Te nem akartál ide jönni. Azt mondtad, egyik diktatúra olyan, mint a másik. Ebben sem lesz semmi új a többihez képest. Majd meglátom.

Látom.

Ráharapok a nyelvemre. Görcsöl a hasam. Kimegyek az épületből. Nem tudom, hová tűnhettél. Hülyén érzem magam. Hülyén nézek magam elé.

Egyedül vagyok, és nem értek semmit az egészből. Azt is érzem, hogy értem vagy nem értem, az emberiségnek ez az utolsó dobása nálam. Ezek után slussz-passz, végeztünk. De mégis, mit tegyen az, aki leszámolt a fajtájával?

Körülbelül tizenhét ezren kerültek ide rabként. Tízen sem éltek túl.

„Csak akarni kell, nagyon akarni, és máris itt a földi paradicsom” – mondta a pártfőtítkár.

Szerinted ez az egész ugyan valóban értelmezhetetlen, de azért valahol mégiscsak egy egyszerű, hamisítatlan, kéjes-gusztustalan kibaszásról van szó.

Azt képzelem, ez az egész itt, ez a volt iskola, volt börtön, egy élete végéig mellőzött, zord és magányos alkoholista művész installációja egy művelődési komplexum területén. Csak nem adott címet a művének. És be sem tudta fejezni, mert közben elhalálozott, így nem érthette meg a befutottság élményét. Pedig rengeteget dolgozott műve részletein, élethűen vetítette ki hátborzongató, torz világát, mintha csak sejtette volna, hogy erre bőven lesz igény. Pedig egyáltalán nem várt semmit senkitől, ő csak alkotott mélyről jövő ihletettséggel, a mindenhatótól kapott tehetsége segítségével, mindenféle hátsó szándék, nagyravágyás nélkül. Csinálta, ami kikívánkozott belőle.

Kóválygok az iskolaudvaron, nem látlak sehol. Leülök egy padra az egykor diákok által kötélmászásra használt, fagerendákból készült keret mellé. Az iskola börtönévei alatt a keretet arra használták, hogy hátrakötött kezeiknél fogva felhúzzák rá a rabokat, akiknek ekkor is, mint minden egyéb kínzás alkalmával, a szabályzatnak megfelelően, szigorúan tilos volt üvölni. Nem is üvölthettek volna sokáig, mert a procedura során, a levegőben kifordult vállizületekkel tehetetlenül csüngve, az iszonyatos fájdalomtól hamar eszméletüket veszítették. Fogvatartóik ekkor előre odakészített kőkorsók mocskos, bűzös vizébe nyomták a rabok fejét, hogy ájulásukból felébresszék őket, és már folytatódhatott is a szenvedéstörténet.

Kicsit elragadtatta magát a mellőzött művész, mi tagadás. A „művház” igazgatója szólhatott volna neki az installáció felállítása közben, hogy bizonyos határokat azért lehetőleg ne lépjen túl. De talán megsejthette, hogy egy igazi művésznak nem lehet parancsolni. És azzal is tisztában volt, vagyis lehetett volna, hogy a borzalmak bevonzák a látogatókat, így hát itt maradt, a többi között, ez a fakeret is a kőkorsókkal.

A helyi vallás vagy bármilyen más vallás, a szent szimbólumaival, úgy tűnik, semmit sem ér. A szimbólumok fontos feladata volna, hogy erejük megállítsa a gyilkosok kezét, de mivel a gyilkosok eleve nem hisznek a szent szimbólumok erejében, ezért azok nincsenek is rájuk hatással. A hívők meg hiába hisznek, nem védi meg őket semmi. Vallásuk szent szimbóluma a leg-

kevésbé. A fegyver megvédené ugyan, de abban meg éppen ők nem hisznek, pont a szimbólum miatt, amiben meg túl erősen hisznek, és ezért...

Kapcsoljál vissza – intenél le, ha ezt neked mondanám.

Hol a fenében vagy?!

A vallás ceremóniáinak elmerült imái, mint megannyi kellemes, pulzáló gyerekmondóka füstölög el hatástalanul a semmibe. Akkor meg minek. De lehet, hogy a dolgoknak más oka van: a növény lenézi az ásványt, a növényt lenézi a növényevő állat, utóbbit az állatevő állat, az állatokat mind az ember, az erősebb ember a gyengébbet, az emberiséget az istene, az emberiség istenét a mások istene, és mindenki istenét a főisten. Nincs kegyelem. Ez a természet rendje. Az okosak, akik akarattúltengésben szenvednek, irtják egymást, míg a még okosabbak egyensúlyra törekszenek. Az ásvány, a kő meg nem szól semmit, nem csinál semmit. Csak mereven nézi a többieket.

Végül is ez az egész, ami itt van, pár befolyásossá vált ember felsőbbrendűségi komplexusa miatt van, aminek meg a rejtett kisebbségi komplexusuk a végzetes alapja.

Még az volna a legjobb, ha a megkínzott rab felül tudna kerekedni a fájdalomán, és mint egy kívülálló megfigyelő, képes lenne szemlélni a vonagló testnek, ami a saját teste, mérhetetlen szenvedését. Méricskélne a rá mért ütés erejét, sziszegne, ahogy a szemgolyója pukkan a hegyes szerszám alatt, csendesen nézegetné megmaradt szemével az orra hegyére csöppenő vért, és egy ínycupogásával ízlelgetné a torkában felgyűlt halál vasas-sós ízét. Ettől igazán kínba lettek volna a kínzók, nem lett volna értelme folytatni a tevékenységüket. Lehet, hogy a művész pont valami ilyesmit szeretett volna kihozni alkotása végére, csak már nem volt rá ideje.

Ezt hagyd abba! – szólnál rám, ha neked mondanám.

Hogy tudsz így eltűnni?!

Egyszer csak mellém huppansz a padra. Csapzott vagy, és kimerült. A válladnak hajtom a fejem, nincs erőm megkérdezni, hol voltál.

„Mondtam, hogy ne jöjjünk ide” – morogsz.

„Figyelj, azt kéne csinálni...” – rettenetesen száraz a torkom, nem bírok beszélni.

„Mit. Nem vagy szomjas?”

Megiszom az összes vizet, ami nálad van, nem tudom, hová lett a saját flakonom. Fogalmam sincs, mit akartam az előbb mondani. Elmész, veszel még egy másfél literes vizet.

Megfogod a kezem, amikor visszaérsz.

„Gyere, tűnjünk el innen! – húzol. – Menjünk a Királyi Palotába!”

Nem mozdulok. Elengedem a kezed.

„Maradok.”

Komorán nézel. Csalódottan bölintasz, rám hagyod a frissen vett vizes palackot.

„Akkor a palota előtt találkozunk!”

Ismét egyedül maradok a padon, néhány percre még erőt gyűjtök, aztán újra végigjárom az iskola épületeit a földszinttől az emeletekig, a vallatószo-
bákat, és most bemegyek a nyitva lévő cellákba is. Tapogatom téglafalaikat, belerúgok egy földön heverő láncba, átosonok a kicsákányozott nyíláson a másik terembe, aztán a következőbe, oda-vissza mászkálok, átfésülöm a frissen bekerültek, még élők arcképét, mintha rokont keresnék. A holtak képeiről nem lehetne beazonosítani élő megfelelőiket.

A benti létet megörökítő festmények is akadnak. A kevés túlélők egyike készítette őket. Szemléletes körömlécsípés, mellbimbólécsípés a stabilan lekötözötteken; kötélről való vízbe mártogatás fejjel lefelé; sakktáblakövön egymás mellé fektetett fiatalok és gyerekek sorakoznak alsóneműben egy képen, testüket láncok rögzítik vasrudakhoz. Elmés hasznosítása ez a nagy teremnek, így sokan elférnek a vígan dőzsölő tetvekkel, poloskákkal együtt, és könnyű szemmel tartani az esetleges szabályszegőket: az egymással szót váltókat, sírdogálókat, bepisilőket, a titokban rovarokat szájukba gyömsző-
lőket, és a halottakat is viszonylag egyszerű kiszúrni. Katonai lőszeres doboz szolgált vécéként, ha valami mellément belőle, az ór felnyalatta a bűnössel a kőről a végterméket.

Mintha rázna a hideg. Ráz is. Összekoccolnak a fogaim. Beteg volt ez a művész. Jobb is, ha hozzá betegedek, így hátha megértem, mit akar ezzel az egészszel. Bemegyek a turistáknak szánt vécébe, leveszem a karimás sapkám, a csap alá tartom a fejem, zubog a víz a tarkómra, csurog a nyakamon, a karomon; a hasamon a póló tocsogásra szívja magát. Most jó. Jobb.

Kimegyek az udvarra. Pihenek egy kicsit. De nem, inkább mégis visszszakapaszkodom az emeletre. Csöpögve, erős szívdobogással bámulok ki a mellvéd felett, a szögesdrótok négyzetei között. Odalent turisták ácsorognak és ücsörögnek, ahogy az előbb én is, fülükön fülhallgató, nyakukban a hozzá kapcsolódó telefonszerű készülék, ami az én nyakamban is csüng. A hang a készülékből kellemes hangtónusban, segítőkészen elmagyarázza a képtelent, tájékoztatja az érdeklődőket a kifacsart politikai háttér felől, a logikátlan döntések soráról, amelyeket a következmények végső, halotti bűze koronáz. A vezér és legfőbb alantasai rossz képlettel dolgoztak. De ezt

sosem látták be, és ők maguk sosem nyerték el méltó büntetésüket a világ emberiségért helyt nem álló bíróságán.

„Azt akarom, hogy tudjátok, mindent, amit tettem, a hazámért tettem!” – mondta utólag udvarias, barátságos modorában, már meglett öregemberként, egyenesen a kamerába a pártfőtitkár.

Bemegyek a folyosóról a cellasorhoz, most pont nincs itt senki, magam vagyok.

„Na jó, ebből elég, nem bírom tovább!” – nyekergem a szemeim előtt homályba borult falaknak, tudni akarom, hogy lehetséges mindez itt és most és kész!

A saját érzéseim passzolgatnak egymásnak: a gyűlölettel lepacsizott harag, a félelem, a fájdalom meg valami kis ficánkoló ízé, féregszerű érzés, ami örül bennem, hogy itt lehet, hogy mindezt megtapasztalja, meg hogy ép bőrrel megúsza ezt is, meg más diktatúrák hasonló kínjait is, mert valamiért ott ragyog felette a szerencsecsillag.

„Te rohadék kis fasz!” – szisszenek, miközben az érzéseim rugdalnak egymás között; de miről beszélek?!

Hol a fenében vagy?!

Ja, persze, a Királyi Palotában.

Rám rohadt a vizes ruha. De hol a vizes palackom? Ezt is elhagytam. Nem lehet igaz. A hajamról lecsorgó izzadságcseppek csípi a szememet.

Visszabotorkálok a fotós terembe. Minden egyes kép egy érzékeket megőrzítő, romlott szérum méregcseppje.

Egy addig nem látott tábla elé kerülök. A korabeli fekete-fehér fotókon derűs, csillogó szemű, egészséges hétköznapi arcok; az egyik figura erdő szélén guggol, békés tekintetű, hibátlan fogsorú fiatalember, finom ujjai között botot tart, jobb vállán egy kendő átvetve. Hogy kerülhetnek ide ilyen kellemes képek. Elolvasom alattuk a szöveget.

Ez nem lehet igaz. Ők azok. Akik ezt az egészet...

Visszasietek az áldozatok képeihez, aztán újra a csillogó szemű, mosolygós figurák előtt állok. Olyanok, mint bármelyik áldozatuk. Nyoma sincs rajtuk annak, hogy...

Hányingerem van. Átrohanok a mosdóba, beájulok az egyik vécébe.

Merre vagy?!

Hűvös a csempe, jó a homlokomnak.

Ürességet akarok.

Az udvar árnyékos szegletében, asztalka mögött sápadt, kopaszodó öregember ül. Körülötte fiatalok tüsténkednek: egy lány vizet tölt az idős ember előtt álló üveg pohárba, majd letörli a férfi homlokát egy kendővel. A másik lány könyveket pakol az asztalra. Elveszek egyet a kupac tetejéről. Angol cím, forgatom a még érintetlen lapokat, elolvasom a prologust.

Megszólítom az egyik lányt:

„Ő az?” – mutatok a könyvre, és biccentek az öregember felé.

„Ő” – válaszol bájos mosollyal.

Ráng egy ideg a jobb szemem alatt. Odakapok, csak lassan múlik el. A férfi a kevés szerencsések egyike. Túlélő áldozat. Némán bámulom az öreg, gombóc van a torkomban. Próbálok összeszedni magam, kérdezni akarok tőle mindenképpen, sok mindent, például meg akarom kérdezni, hogy... Kiver a víz. Pár turista megáll mellettem, ők is kezükbe vesznek egy-egy könyvet.

Ők is megkérdezik, amit én, és nézik az öreg.

„Dedication?”

„Dedication” – mosolyog a helyi lány.

Zavar a jelenlétük, meredek a könyv lapjai közé, várom, hogy eltűnjenek.

Az öregember ajkához emeli a vizes poharat, megnyalom a számat. A mosolygós lány megérinti a vállamat, barátságosan átnyújt egy fél literes jéghideg vizes palackot. Elönt a hála, micsoda figyelmesség, vagy ötször megköszönöm angolul és helyi nyelven. A férfi dedikál két könyvet. Egyik kezemmel lapozgatok az asztalon, a másikkal görgetem a hideg cseppeket izzadó palackot a homlokomon, arcomon, iszom is belőle pár kortyot. Hosszan kifújok, majd mélyen beszívom a levegőt, most megkérdezem tőle, hogy... Jön egy csoport turista. Mint egy medúzaraj, csendesen sodródni el mögöttem, páran azonban lehorgonyoznak az asztalnál, kézbe veszik a könyveket, nézik az öreg, ugyanazt kérdezik, mint én, meg mint a többiek, készítik elő a pénztárcájukat.

Kapcsolok, igen, a könyv nekem is mindenképp kell, matatok a táskámban, zsebeimben. Ezt nem hiszem el. Az összes pénz nálad maradt! Markolászom a vizesflakont, ráng az ideg a szememben.

Élsétálok az udvar közepére, nézem a nyitott folyosós, szögesdrótos épületek homlokzatát. Odamegyek a kínzó-fakerethez, belenézek az egyik kőkorsóba. Összeszáradt papírfecnik meg falevelek vannak az alján. Mindjárt visszamegyek az öreghez, megmondom neki, hogy örülök, hogy él, és megszorítom a kezét. Megkérdezem tőle, hogy például ez..., vagy hogy ő ho-

gyan, hogy lehet, hogy ő... Na jó, mély levegő, el kell egy kicsit ernyednem, még most nem megyek oda, de később. Mindjárt.

Végső soron azt kéne csinálni, hogy valaki szól Istennek, hogy szóljon Buddhának, fogjanak össze Vishnuékkal, adjanak az embernek valami félreérthetetlen, részletes tájékoztatást arról, hogyan kell úgy csinálni a dolgokat, hogy mindenkinek jó legyen.

Vagy felhívást kell intézni a mindenkori legfőbb vezetők, a párt képviselői felé, hogy akkor legyen kompromisszum. Válasszanak ki közülünk hármat, na, jó, legyen öt, legyenek ők az áldozatok, haljanak meg kínzás nélkül azért, hogy a többiek békében élhessenek, slussz-passz.

Vagy lehet, inkább először szólni kellene Buddhának meg Vishnuéknak, értesítsék már Istent arról, mi a pálya idelent, de egyben nyugtassák is meg: nincs veszve semmi, nyugi, öreg, finoman megbokszolgatnák a vállát, semmi gáz, no para, megoldjuk a dolgokat, csak küldj pénzt! Sokat!

Már megint túl vagy pörögve – mondanád.

Jó lenne, ha itt volnál, akkor meg tudnám venni a könyvet. Azóta már biztos végigjártad a Királyi Palotát.

Odamegyek mindjárt az öreg főszerhez, azt mondom neki, helló, hogy van?, mire azt válaszolja, hogy jól, köszönöm. A szeme zavarosan homályos, arcán különös mosoly. Várok egy kicsit, hogy lelankadjon a mosoly az arcáról, aztán gyorsan rázúdítom a kérdéseimet, hiszen nyilván nincs sok ereje, és az idő is kevés, mert állandóan arra jön valaki, és bezavar, szóval szélesebben, egyenest a szemébe nézve kell kérdeznem:

Mikor érezte azt, hogy most feladja, és végül is, miért nem adta fel?

Azelőtt miben hitt? És azután?

Mit kíván azoknak, akik, miután ok nélkül elhurcolták az otthonából, tizenkét napig éjjel-nappal verték, elektródokat a fülébe helyezve elektro-sokkal kínozták a végletekig, akik a lábujjai körmeit húzva-csavarva tépték le, akik megölték a feleségét és a fiát, akik az országa lakosságának negyedét kiirtották?

Ön szerint mi értelme... van-e értelme...?

Az öreg már nem is látszik az asztal mögött, akkora tömeg kerekedett körülötte. A nehéz trópusi pára mindent magába szív: az elviselhetetlen közelmúltat, a sajnálkozás hangjait, a fel nem tett és a meg sem fogalmazott kérdéseket.

Lehet, az lenne a leghatékonyabb, ha a szent szimbólumokat, az isteneket, félisteneket, a nagy tanítómestereket, párttagokat magunk mögött

hagyva pusztán egyenest saját magunkhoz imádkoznánk, hogy több embert már legyünk olyan kedvesek és elnézők, ne öljünk meg.

Leülök a fakeret mellé.

Nem kérdezek semmit.

Mindjárt elindulok a Királyi Palotába. A palotát állítólag érdemes megnézni: a töméntelen aranya szórja a fényt a fénybe, vakít rajta a hófehér, messzire csillog az ezüst, a tonnányi drágakővel díszített szent szimbólum.

Meg kell nézni.

Meg kéne.

Nincs sötétlő őrület a gyilkosok tekintetében.

Csak játszadozik, cél nélkül lövöldöz a fény közöttünk kedvére.

Nem, nem nézem meg a Királyi Palotát.

Mert valahogy az már nem érdekel.

De el kell jutnom oda, mert ott találkozunk.

Fogalmam sincs, hol van.

Nagy ez a város.

Nincs nálam pénz.

A mobilom lemerült.

Nincs vizem.

Nincs erőm.

Nincs hitem.

Tüsszögök. Malária?

Miért nem maradtál itt?

Elég volt.

Eldőlök.

El.

(2018, Kambodzsa)